ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос адыга

1923-рэ илъэсым гъэтхапэм къыщегъэжьагъэу къыдэкIы

№ 3 (21016)

2016-рэ илъэс

МЭФЭКУ
ЩЫЛЭ МАЗЭМ и 14

къыхэтыутыгъэхэр ыкIи нэмыкI къэбархэр тисайт ижъугъотэщтых
WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ТхьакIущынэ Аслъан Адыгеим и ЛIышъхьэ IэнатIэ зыIухьагъэр илъэси 9 хъугъэ

ТхьакIущынэ Аслъан Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ IэнатIэ зыIухьагъэр тыгъуасэ илъэси 9 хъугъэ. Шъугу къэтэгъэкIыжьы: Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным 2006-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 6-м Адыгэ Республикэм и ПрезидентынымкIэ ТхьакIущынэ Аслъан икандидатурэ официальнэу къахилъхьэгъагъ. 2006-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 13-м Адыгэ Республикэм и Парламент УФ-м и Президент къызэрахилъхьагъэм тетэу Адыгэ Республикэм и Президент иполномочиехэр ТхьакIущынэ Аслъан фигъэзагъэх. 2007-рэ илъэсым щылэ мазэм и 13-м ар официальнэу IэнатIэм Iухьагъ.

2011-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 7-м республикэм пэщэныгъэ дызехьэгъэнымкIэ апэрэ пIальэр зекIым ыуж Урысыем и Президентэу Дмитрий Медведевым Адыгеим и ЛIышъхьэ IэнатIэ икIэрыкIэу Iугъэхьэгъэным пае ТхьакIущынэ Аслъан икандидатурэ дыригъэштагъ. Адыгеим и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэм зыкIыныгъэ ахэлъэу а унашъом дырагъэштагъ ыкIи ТхьакIущынэ Аслъан ятIонэрэу республикэм ипащэ хъугъэ. 2012-рэ илъэсым щылэ мазэм и 13-м Адыгеим и ЛIышъхьэ IэнатIэ мэфэкI шIыкIэм тетэу ар Iухьагъ.

ТхьакIущынэ Аслъан пэщэныгъэ дызэрихьэзэ Адыгеим социальнэ-экономикэ лъэныкъомкIэ гъэхъэгъэшIухэр ышIыгъэх. Аужырэ илъэсхэм республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэу ышIыхэрэр нэрылъэгъух. Экономикэм илъэныкъо шъхьаIэхэм ащыщхэу мэкъу-мэщым, цIыфхэр зычIэсыщтхэ унэхэм яшIын, общественнэ гъэшхэным алъэныкъокIэ анахь хэхъоныгъэ инхэр зышIыхэрэм Адыгеир ащыщ. Хэгъэгур зэрэпсаоу пштэмэ, газыр цIыфхэм нахь игъэкIотыгъэу аIэкIэзыгъахьэхэрэм тиреспубликэ ащыщ, процент 85-рэ фэдиз мэхъу. Фышъхьэ лэжьыгъэхэм якъэхьыжьынкIи гъэхъэгъэшIухэр щыIэх, илъэсэу икIыгъэм тонн мин 660-м ехъу къахьыжьыгъ.

Республикэм идотациехэр процент 61-рэ фэдиз хъущтыгъэхэмэ, процент 39-м нэсэу нахь макIэ хъугъэх. Хахъохэр фэди 3 хьазыркIэ нахьыбэ хъугъэх ыкIи сомэ миллиарди 9,3-м нэсыгъэх (2007-рэ илъэсым сомэ миллиарди 3 зэрэхъущтыгъэр).

Урысые Федерацием и Президент ижъоныгъокIэ унашъохэр дэх имыIэу гъэцэкIагъэхэ мэхъу. 2009-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу лэжьапкIэм итынкIэ республикэм чIыфэ телъэп. 2007-рэ илъэсым цIыфхэм гурытымкIэ илъэс 68-рэ къагъашIэщтыгъэмэ, 2014-рэ илъэсым ар илъэс 72-м нэсыгъ. Мы аужырэ илъэситфым сабыибэ зэрыс унагъохэм япчъагъэ хэхъуагъ: 3946-рэ хъущтыгъэхэмэ, 5210-м нэсыгъэх.

Социальнэ инфраструктурэми нахьышIум ылъэныкъокIэ зэхъокIыныгъэхэр фэхъух, гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ ыкIи медицинэм епхыгъэ учреждениехэм мылъкумкIи техникэмкIи яIофхэм язытет нахьышIу мэхъу, спорт псэолъакIэхэр ашIых. Къэралыгъо мылъкум ишIуагъэкIэ 2007-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу псэолъэ 330-рэ фэдиз атIупщыгъ, ахэм япроцент 90-р социальнэ лъэныкъом тегъэпсыхьагъэу щыт. Илъэси 3-м къыщегъэжьагъэу 7-м нэс зыныбжь кIэлэцIыкIухэм чэзыу яIэжьэп IыгъыпIэхэм япхыгъэу. КIэлэцIыкIу ибэхэм ыкIи фэгъэкIотэныгъэ зиIэ цIыф куп зэфэшъхьафхэм зыщыпсэущтхэ унэ ягъэгъотыгъэным иIофыгъо анахь мэхьанэшхо зэратыхэрэм ащыщ. Илъэсэу икIыгъэм ыкIэхэм адэжь кIэлэцIыкIу ибэ 238-мэ зыщыпсэущтхэ унэ арагъэгъотыгъ, унэгъо ныбжьыкIэ 245-мэ псэукIэ амалэу яIэхэр нахьышIу ашIынхэм пае IэпыIэгъу афэхъугъэх. Зэхэоным нэсыгъэ унэхэм цIыфхэр къачIэщыжьыгъэнхэм тегъэпсыхьэгъэ программэм диштэу сомэ миллион 627-рэ фэдиз къыхагъэкIыгъ, нэбгырэ 800-м ехъумэ псэукIэ амалэу яIэхэр нахьышIу ашIыгъэх.

Адыгеим итеплъи хэпшIыкIэу зэхъокIыгъэ хъугъэ. КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэр кIэу ашIых, цIыфхэр зычIэсыщтхэ унэхэр агъэпсых, гъогухэр агъэцэкIэжьых, туризмэм епхыгъэ проектхэр зэшIохыгъэ мэхъух. Непэ Адыгеир зыпкъитыныгъэ зиIэ, мамыр зэрылъ, инвестициехэмкIэ цIыфхэм агу зыфэкIорэ шъолъырэу щыт. 2007-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу республикэм иэкономикэ сомэ миллиарди 124-м ехъу къыхалъхьагъ. Непэ Адыгеим инвестпроект 60-м ехъумэ щадэлажьэх, ахэмкIэ сомэ миллиард 70-м ехъух инвестициехэр. А пстэуми къагъэлъагъо республикэм хэхъоныгъэу ышIыхэрэр зыфэдэхэр.

— Гъэхъагъэу тшIыгъэр зэкIэ хабзэм икъулыкъу пстэуми якомандэу зэдегъэштэныгъэ зыхэлъым Iофэу ышIагъэм икIэух, Адыгеим къырыкIощтым ыгъэгумэкIырэ цIыф пстэуми яIахь ащ хэлъ. ТапэкIэ джыри зэшIотхынэу пшъэрылъыбэ къытпыщылъ. ХэгъэгумкIэ лъэхъэнэ къызэрыкIоу щытэп ахэр зыщызэшIотхынхэ фаеу хъугъэр. Сицыхьэ телъ зэкIэми ткIуачIэ зэхэлъмэ а къиныгъохэр зэрэщыдгъэзыещтхэм. Анахь мэхьанэ зиIэр игъорыгъозэ гухэлъэу тиIэм тыкъыфэкIоныр ары: цIыфхэм ящыIакIэ нахьышIу шIыгъэныр, мамырныгъэмрэ зэгурыIоныгъэмрэ гъэпытэгъэнхэр, — еIо Адыгеим и ЛIышъхьэ.

ТхьакIущынэ Аслъан Адыгэ автоном хэкум (джы Адыгэ Республикэм) и Красногвардейскэ район ит къуаджэу Улапэ 1947-рэ илъэсым бэдзэогъум и 12-м къыщыхъугъ. Ар — социологие шIэныгъэхэмкIэ доктор, профессор, гъэсэныгъэмкIэ Урысые академием иакадемик. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетыр ыгъэпсыгъ ыкIи ащ иапэрэ ректорэу щыт. Монографие заулэмэ яавтор, научнэ IофшIэгъи 100-м ехъу къыдигъэкIыгъ. Народнэ депутатхэм я Мыекъопэ къэлэ ыкIи Адыгэ хэку Советхэм мызэу, мытIоу ядепутатыгъ, Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ Совет апэрэ зэIугъэкIэгъумкIэ идепутатыгъ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм зэIукIэгъуищымкIи идепутатыгъ. ЩытхъуцIэхэр, тын лъапIэхэр бэу иIэх, ахэм ахэхьэх орденэу «Хэгъэгум ыпашъхьэ гъэхъагъэу щыриIэхэм апае» зыфиIоу я IV-рэ степень зиIэр, Щытхъум иорден, Зэкъошныгъэм иорден, медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиIорэр, медалэу «Герой труда Кубани» зыфиIорэр ыкIи нэмыкIхэр.

АР-м и ЛIышъхьэ ипресс-къулыкъу

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

ТхэкIо ныбжьыкIэхэр агъэшIуагъэх

2015-рэ илъэсыр литературэм и Илъэсэу зэрагъэнэфагъэм къыдыхэлъытагъэу, къэралыгъо бюджет учреждениеу «Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъ» зыфиIорэм зэнэкъокъу зэхищэгъагъ. Ащ изэфэхьысыжьхэр мы мафэхэм къагъэнэфагъэх.

— Литературнэ зэнэкъокъоу «Шэфлъагъу» зыфиIорэм ныбжьыкIэхэм ятхыгъэ 30-м ехъу къырахьылIагъ, — къыIуагъ «Адыгэ макъэм» иредактор шъхьаIэу Дэрбэ Тимур. — Зэнэкъокъур илъэс реным кIуагъэ. Адыгабзэм, тхэным афэщэгъэ ныбжьыкIэхэр къыхэдгъэщынхэр, нахь IэпэIэсэныгъэ ин зыIэкIэлъхэм ясатырэ хэуцонхэм фэшI мы Iофтхьабзэр зэхэтщагъ.

Зэнэкъокъум изэхэщакIохэм пшъэрылъэу зыфагъэуцужьыгъэр къадэхъугъэу алъытэ. Гупсысэ куу зыхэлъ рассказхэр, екIоIэкIэ гъэшIэгъонкIэ къэIогъэ усэхэр Iофтхьабзэм къырахьылIагъэх.

Мыщ фэдэ зэнэкъокъу лъэпкъ гъэзетым зэхищэн гухэлъ зэриIэмкIэ бзэхэр зыщызэрагъэшIэрэ гупчэу «Актив» зыфиIорэм ипащэу Едыдж Мэмэт дэгощагъ. Творчествэм ылъэныкъокIэ Iофыгъоу щыIэхэм «Адыгэ макъэр» афэгъэзагъэу, ахъщэм ылъэныкъокIэ гумэкIыгъоу къэуцухэрэр Едыдж Мэмэт зэшIуихынхэу къыIогъагъ. Мэмэт игущыIэ къыгъэшъыпкъэжьыгъ. Дэгуф Сэбэхьат ифонд къыхэхыгъэ ахъщэмкIэ Iофтхьабзэм хэушъхьафыкIыгъэ чIыпIэ къыщыдэзыхыгъэ ныбжьыкIэхэр агъэшIуагъэх.

ЫпэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ фондым къикIыгъэу къэкIогъэ Пэнэшъу Руслъан къызэриIуагъэмкIэ, Дэгуф Сэбэхьат адыгэ дунаим щызэлъашIэщтыгъ. НыбжьыкIэхэм ялъагъо къыхахынымкIэ, гухэлъэу яIэхэр къагъэшъыпкъэжьынхэмкIэ бзылъфыгъэр IэпыIэгъу афэхъущтыгъ. Нэужым, дунэе нэфыр зехьожьым, ащ ыцIэкIэ фонд къызэIуахыгъэу Адыгэ Республикэм Iоф щешIэ.

— НыбжьыкIэхэр тхэным нахь фэщэгъэнхэм мыщ фэдэ Iофтхьабзэхэм яшIуагъэ къакIоу сэлъытэ, — игущыIэ къыщыхигъэщыгъ Пэнэшъу Руслъан. — Лъагъоу къыхэшъухыгъэм шъурыкIонымкIэ IэпыIэгъу тэри тыкъышъуфэхъу. Гупшысэ куухэр зыщыпхырыщыгъэ тхыгъэхэр шъуикъэлэмыпэхэм къапыкIыным тыщэгугъы.

Нэужым Адыгеем щызэлъашIэрэ тхэкIо цIэрыIоу Цуекъо Юныс ныбжьыкIэхэм закъыфигъэзагъ. Тхэныр зэрэригъэжьагъэр къыIотагъ, гъэхъагъэу ашIыгъэхэмкIэ ныбжьыкIэхэм къафэгушIуагъ.

— Лъэныкъоу къыхэшъухыгъэр псынкIэп, ау ар гъэшIэгъоны ыкIи лъэшэу узIэпещэ. ЫпэкIи джащ фэдэу шъуитхыгъэхэмкIэ тыжъугъэгушIонэу, тхэкIо цIэрыIохэм ясатырэ шъукъыхэуцонэу сэгугъэ, — къыIуагъ Цуекъо Юныс.

ХэушъхьафыкIыгъэ чIыпIэхэр къызфагъэшъошэгъэ ныбжьыкIэхэм нэужым щытхъу тхылъхэмрэ ахъщэ шIухьафтынхэмрэ аратыжьыгъэх, ыпэкIи ягъэхъагъэхэм ахагъэхъонэу къафэлъэIуагъэх.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

Мэфи 10-м ихъугъэ-шIагъэхэр

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ къызэритырэмкIэ, щылэ мазэм и 1-м къыщегъэжьагъэу и 10-м нэс республикэм бзэджэшIэгъэ 67-рэ щызэрахьагъ.

Ахэр: цIыфым ыпкъынэ-лынэм шъобж хьылъэхэр тыращагъэхэу 2, хъункIэн бзэджэшIагъэу 2, тыгъуагъэхэу 24-рэ, гъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджэшIэгъи 3, машинэр рафыжьагъэу 1, нэмыкIхэри. Экономикэм ылъэныкъокIэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъу 22-рэ аукъуагъ. БзэджэшIагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 48-рэ агъэунэфыгъ, зэхафын алъэкIыгъэр процент 75-м кIахьэ.

МафипшIым къыкIоцI Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шIэгъи 7 къатехъухьагъ. Ахэм зы нэбгырэ ахэкIодагъ, нэбгыри 9-м шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кIэрысхэу водитель 59-рэ къаубытыгъ, гъогурыкIоным ишапхъэхэр гъогогъу 3049-рэ аукъуагъэу къыхагъэщыгъ.

● БзэджашIэхэр къаубытыгъэх

ХъункIэн бзэджэшIагъэ зезыхьагъэхэм арест ателъхьэгъэным фэгъэхьыгъэ унашъоу АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ иследственнэ къулыкъухэм ашIыгъэм Мыекъопэ къэлэ хьыкумым дыригъэштагъ. Шъугу къэдгъэкIыжьын мы бзэджэшIагъэр 2015-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 25-м Тэхъутэмыкъое районым ит поселкэу Яблоновскэм зэрэщызэрахьагъэр.

Мы мафэм охътэ кIэкIыкIэ чIыфэ (кредит) зытырэ организацием иофис анэгухэр ихъуагъэхэу хъулъфыгъитIу чIэхьагъ ыкIи кIэрахъом фэдэ пкъыгъомкIэ IофышIэхэр агъэщынэхэзэ сомэ мин 44-рэ ашти загъэбылъыжьыгъ.

Тыгъэгъазэм и 27-м мыщ фэдэ хъугъэ-шIагъэ къалэу Мыекъуапэ щагъэунэфыгъ. БзэджашIэхэм сомэ мин 15 аштагъ. БзэджэшIагъэхэм япхыгъэу уголовнэ Iофхэр къызэIуахыгъэх. ХэбзэухъумэкIо къулыкъухэм зэхащэгъэ оперативнэ-лъыхъун ыкIи техническэ-следственнэ Iофтхьабзэхэм яшIуагъэкIэ, мы бзэджэшIагъэхэр зезыхьагъэхэу зэгуцафэхэрэр агъэунэфынхэ алъэкIыгъ. Зыр Мыекъуапэ щыщ, илъэс 20 ыныбжь, ыпэкIэ хьапсым чIэсыгъ, ятIонэрэр Кощхьэблэ районым щэпсэу, илъэс 21-рэ ыныбжь.

Мы уахътэм зэхэфынхэр макIох.

● Икъоджэгъур ыукIыгъ

Щылэ мазэм и 3-м поселкэу Лъэустэнхьаблэ дэт унэгорэм хъулъфыгъэм ихьадэ къызэрэрагъотагъэм фэгъэхьыгъэ къэбар УФ-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ имежмуниципальнэ отделэу «Адыгейский» зыфиIорэм идежурнэ часть къыIэкIэхьагъ. Хъугъэ-шIагъэр къызщыхъугъэ чIыпIэм оперативнэ-следственнэ купыр псынкIэу нэсыгъ ыкIи аукIыгъэр агъэунэфыгъ, ар мы поселкэм щыщэу къычIэкIыгъ. Хьыкум медикхэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, хъулъфыгъэм ышъхьэ шъобж хьылъэу тещагъэхэм апкъ къикIыкIэ ащ идунай ыхъожьыгъ. Мы мафэ дэдэм следственнэ къулыкъухэм уголовнэ Iоф къызэIуахыгъ. ХэбзэухъумакIохэм нэужым зэхащэгъэ оперативнэ-лъыхъун Iофтхьабзэхэм шIуагъэ къатыгъ, бзэджэшIагъэр зезыхьагъэу зэгуцафэхэрэр къаубытыгъ. Ар мы поселкэ дэдэм щыщ, ыпэкIэ хьапсым чIэсыгъ. БзэджэшIагъэм лъапсэу фэхъугъэр джы агъэунэфы.

● ИзекIуакIэкIэ къашIагъ

Щылэ мазэм и 6-м илъэс 29-рэ зыныбжь кIэлакIэу тикъэлэ шъхьаIэ щыпсэурэм УФ-м и МВД иотделэу Мыекъуапэ щыIэм идежурнэ часть зыкъыфигъэзагъ. Ащ къызэриIотагъэмкIэ, иавтомобилэу ВАЗ-м итыгъэ радар-детекторымрэ видеорегистраторымрэ ратыгъукIыгъэх. Эксперт-криминалистхэм автотранспортыр къызаплъыхьэм, ащ ипчъэхэм ащыщ бзэджашIэм къыIуитхъи, пкъыгъохэр зэрэрихыгъэхэр агъэунэфыгъ.

Мы мафэм ППС-м иIофышIэхэм къулыкъур ахьызэ, урамым къырыкIорэ хъулъфыгъэм анаIэ тырадзагъ, ащ изекIуакIэ зэрэмытэрэзым гу лъатагъ. Ащ къыхэкIыкIэ, ар къагъэуцугъ, къызалъыхъум, машинэм ратыгъукIыгъэ пкъыгъохэр зэкIэ къыпкъырахыгъэх. БзэджэшIагъэм епхыгъэу хъулъфыгъэм зи къыIон ыдагъэп. Ащ пае уголовнэ Iоф къызэIуахыгъ, следствиер макIо.

АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу.

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гухэкIышхо ащыхъугъ Джэнчэтэ Налбый Мосэ ыкъор зэрэщымыIэжьыр ыкIи зидунай зыхэожьыгъэм иунагъорэ иIахьылхэмрэ афэтхьаусыхэ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм гухэкIышхо щыхъугъ Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ Совет апэрэ зэIугъэкIэгъумкIэ идепутатыгъэу, муниципальнэ гъэпсыкIэ зиIэ «Шэуджэн районым» инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Гъыщ Долэтбый Юсыф ыкъор игъонэмысэу дунаим зэрехыжьыгъэр ыкIи щымыIэжьым иунагъорэ иIахьылхэмрэ афэтхьаусыхэ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм гухэкIышхо щыхъугъ Джэнчэтэ Налбый Мосэ ыкъор зэрэщымыIэжьыр ыкIи зидунай зыхэожьыгъэм иунагъорэ иIахьылхэмрэ афэтхьаусыхэ.

ПРОИЗВОДСТВЕННЭ МЭФЭПЧЪ

Iоф зытшIэщт мафэхэр, зызщыдгъэпсэфыщтхэр

2016-рэ илъэсэу къихьагъэр мафэ 366-рэ мэхъу. Мафэ 247-рэ Iоф тшIэщт, мафи 119-рэ тыдэсыщт.

Илъэс къэс цIыфхэм Iоф зыщашIэрэ мафэхэр, зызщагъэпсэфхэрэр ыкIи мафэкIэхэр зыщыхагъэунэфыкIыхэрэр зэтефэхэрэп. Ахэм анэмыкIэу квартал пэпчъ къыхэфэрэ IофшIэгъу ыкIи зыгъэпсэфыгъо мафэхэр ыкIи мазэ къэс къахэзыгъэщырэ мафэхэр пшIэхэмэ, уизыгъэпсэфыгъо мазэ зытебгъэфэщт уахътэр, уилэжьапкIэ тэрэзэу къызэрэплъытэщтыр, узщысымэджэгъэ мафэхэм апае ахъщэу къыуатыщтыр зыфэдизыр къибдзэнхэ плъэкIыщт. Ащ фэдэ къэбархэр зэрыт производственнэ мэфэпчъхэр илъэс къэс зэхагъэуцох.

КварталиплIыр зэтеутыгъэу

Апэрэ кварталэу щылэ мазэр, мэзаер ыкIи гъэтхапэр зыхахьэхэрэр мафэ 91-рэ мэхъу, IофшIэгъу мафэ 56-рэ къыхэфэ, зыгъэпсэфыгъо ыкIи мэфэкI мафэхэр 35-рэ мэхъух. Апэрэ мэзищым сыхьат 447-рэ Iоф тэшIэ.

ЯтIонэрэ кварталыр (мэлылъфэгъу, жъоныгъуакIэр, мэкъуогъур) мафэ пчъагъэмкIэ апэрэ кварталым фэдиз. Iоф зэрэтшIэщтыр мафи 5-кIэ нахьыб, мэфэкI ыкIи зыгъэпсэфыгъохэр мафи 5-кIэ нахь макIэх. Iоф зэрэтшIэрэ сыхьат пчъагъэр 488-м нэсы.

Ящэнэрэ кварталыр мафэ 92-рэ мэхъу, ащ бэдзэогъу, шышъхьэIу, Iоныгъо мазэхэр хэхьэх. НэмыкI кварталхэм ялъытыгъэмэ, Iоф зыщытшIэщт мафэ пчъагъэр нахьыб, мафэ 66-рэ мэхъу. Зыгъэпсэфыгъо ыкIи мэфэкI мафэхэр 28-рэ мэхъух, IофшIэгъу сыхьатхэр 528-м нэсых.

Чъэпыогъу, шэкIогъу, тыгъэгъазэ мазэхэр яплIэнэрэ кварталым хэхьэх, ахэм мафэ 92-рэ арылъ. IофшIэгъу мафэхэр — 64-рэ, тызщыдэсыщтхэр мафэ 28-рэ мэхъух. ЗэкIэмкIи сыхьат 511-рэ Iоф тшIэщт.

Мафэ пчъагъэр зэхэбгъэхъожьымэ, къихьэгъэ 2016-рэ илъэсыкIэр мафэ 366-рэ мэхъу. Ахэм ащыщэу мафэ 247-м Iоф тэшIэ, мафи 119-м зытегъэпсэфы.

МэфэкI мафэхэр...

Урысые Федерацием IофшIэнымкIэ и Кодекс ия 112-рэ статья зэрэщыхэгъэунэфыкIыгъэм тетэу, 2016-рэ илъэсым къыхэфэрэ мэфэкI мафэхэр зыфэдэщтхэр:

***Щылэ мазэм и 7-р** — Христос къызщыхъугъэ маф*

***Гъэтхапэм и 8-р** — бзылъфыгъэхэм я Дунэе маф*

***ЖъоныгъуакIэм и 9-р** — ТекIоныгъэм и Маф*

***ШэкIогъум и 4-р** — лъэпкъхэм языкIыныгъэ и Маф*

Ахэм анэмыкIэу ыкIи Федеральнэ Законэу «О свободе совести и о религиозных объединениях» зыфиIорэм къызэриIорэм тетэу, дин зэфэшъхьафхэр зылэжьыхэрэм хагъэунэфыкIырэ мэфэкI мафэхэми цIыфхэм Iоф арамыгъэшIэн алъэкIыщт.

IофшIэгъу ыкIи зыгъэпсэфыгъо мафэхэр къызэрэзэкIэлъыкIохэрэм ялъытыгъэу илъэсым къыхэфэрэ зыгъэпсэфыгъо уахътэр (отпускыр) нахь мэфабэрэ Iоф зыщытшIэрэ мазэхэм атебгъафэмэ нахьышIу. Къихьэгъэ илъэсым ащ фэдэу хэт мазэхэр — шышъхьэIур (мафэ 23-рэ), Iоныгъор (мафэ 22-рэ), тыгъэгъазэр (мафэ 22-рэ) арых.

ЦIыфхэр нахьыбэу зыщыдэсышъущтхэ мазэхэм ащыщых щылэ мазэр (апэрэ мафи 10-м Iоф тшIэрэп), мэзаер (я 21 — 23-рэ мафэхэр), гъэтхапэр (я 5 — 8-рэ мафэхэр).

Урысые Федерацием IофшIэнымкIэ и Кодекс ия 95-рэ статья мэфэкI мафэхэм апэ ит IофшIэгъу мафэхэр зы сыхьаткIэ агъэкIэкIын зэрэфитхэр къыщеIо. Къихьэгъэ илъэсым нахь макIэу Iоф зыщытшIэщт мафэхэр мэзаем и 20-мрэ шэкIогъум и 9-мрэ.

Зэблахъухэрэр

2016-рэ илъэсым щыщэу мафитIу нэмыкI мафэхэмкIэ зэблахъу. Щылэ мазэм иятIонэрэ мафэ шэмбэтым тефэ, ар жъоныгъуакIэм и 3-м ахьышъ, мэфищэ зэпыпытэу зыдгъэпсэфынэу мэхъу. Мэзаем и 20-ри шэмбэт маф. Ари мэзаем и 22-м агъэкощынышъ, зыгъэпсэфыгъо мэфитIум ящанэрэр къахагъэхъощт. Щылэ мазэм ия 3-рэ мафэр гъэтхапэм и 7-м ахьыгъ.

Урысые Федерацием щыпсэухэрэр илъэсым мафэ пчъагъэу зэрэдэсыхэрэм ибагъэкIэ, нэмыкI къэралыгъохэм ялъытыгъэмэ, апэрэ чIыпIэхэр ренэу еубытых. МафэкIэхэри ахэм ахэбгъэхъожьымэ, 2016-рэ илъэсым мафи 119-рэ тыдэсыщт, ар сыхьат 1974-рэ мэхъу, икIыгъэ илъэсым Iоф зэрэтшIэгъэ сыхьат пчъагъэм сыхьатищыкIэ нахьыб. Тызщыдэсырэ мафэхэр илъэсыр зэрэхъурэ мафэ пчъагъэм ызыщанэ екIу.

«Консультант Плюс»

КIуачIэ имыIэжьэу лъытэгъэнэу

КIэлэегъэджэ колледжэу Хь. Андырхъуаем ыцIэкIэ щытым щеджэрэ Галактионова Вероника Алексей ыпхъум истуденческэ билетэу (N 1872) чIинагъэм кIуачIэ имыIэжьэу лъытэгъэнэу.

ЦУЕКЪО Юныс

«ЦIыфышъор Iужъу, ымыщэIэн щыIэп...»

(РоманыкIэм щыщ пычыгъохэр)

(КъызыкIэлъыкIорэр щылэ мазэм и 12-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

ЯтIонэрэ пычыгъу

1

Мы сыхьатыпэ дэдэм Бирамкъомэ я Базрыкъо пIэ фашIыгъэу, сымэджэ хьылъэу щылъыгъ: гушIуапкIэ къыуитынэу хэгъэкIи, хьарамыгъэкIэ къыгъэнэнэу арыгъэп, ар изэхашIэ ащ къыхьынэу щытыгъэп. Унэм къыдисмэ илъэс пчъагъэм афэмыубытэу, афэмыгъэIасэу, аIорэм едэIун ымыдэзэ, джаущтэу къатинэжъэу ежь-ежьырэу гъунэм зынигъэсыжьыгъ. «Зыгорэ пшIэнэу ипхъухьагъэмэ, охътэл темыгъашIэу зэшIох», — джары Бирамкъомэ я Базрыкъо апэрэ гущыIэу егъашIэм ыжэ дэлъыщтыгъэр. Ыгу къытелъэдагъэу ригъэжьагъэр гъунэм негъэсыфэкIэ бамыкIэу хэгъэнэгъэ зэпытыгъ. Зы илъэсэп, тIоп, щэп! Гъатхэм илъэгапI арыгъэ Бирамкъомэ я Базрыкъо анахьэу мэфэкIышхоу, етIани гумэкIыгъошхоу илэщтыгъэхэр. Жьыуай! Жьыуай арыгъэ! Колхозым ихакIо шыгъачъэм фэгъэпсыгъэныр! Заом Iуигъэхьагъэу мо зикъэбар къэмыIужьырэ кIэлэ нахьыкIэри пцэжъые къупшъхьэу Iушъхьэм телъыгъ, гум екIупагъэу ары лIыжъыр зыухыщтыгъэр.

А хьазаб-къинлъэгъу отэрыр зэубытылIагъэу, зы уз хъужьыгъэу ижъышъхьэм джы мырэущтэу къыфызэокIыгъ. Ары ишIошIкIэ Бирамкъомэ я Базрыкъо теубытагъэу ышIыгъэр: «Уз кулъэшъужъ» ыIозэ, сымэджаплъэ къихьэрэмэ ренэу афеубы! Арыгъэ джы къаигъэ-нэрыгъ къэзышIыгъэу пстэури зытырилъхьэщтыгъэр. Узым лIыжъыр рилъэшъухьэмэ-къырилъэшъухьажьэу зиIыгъыр мары мэзэ заулэ хъужьыгъэ. Ынэ ис, ыпсэ пыт зыфаIорэм фэд, ыпшъэшъ, къужъыкIэр зэрэмыгъунэу шIогъукIыгъ. Арэу зэрэщытзи, хьадашъоу IощхыпцIыкIышъ, макIэп ныIа илъэс тIокIиплIырэ пшIырэм уехъужьыныр, ащ фэдизым уигъо зэпытыщтэп! ЩэIагъэ къызхэбгъафэмэ нахьышIу.

Мыщ фэдэ зыхъукIэ, лIыжъэу щысмэ ащыщ горэ къеIудымыдыщтыгъэ:

— Ежь зэримышIэжьырэ цIыфым зыпари къехьулIэрэп. Къэхъугъэшко щыIэп, Базрыкъу! Муарышъ, Умари лъфыгъитIоу иIагъэр ыгъэтIылъыжьыгъ.

— Ары, къызфапIорэр тэрэз, щэIагъэм ыкъогъу къыкъокIытэр бэдэд. Тхьэшкор умыгъэгубжьымэ, нахь чар. Узыр ышъд — къэкIогъошIу шъхьае, кIожьыгъошIоп. ЗыщэIэрэм ыIотэжьэу хабзэ, Базрыкъу, ори зэгорэм пIотэжьын, — янэ къылъфыгъэ шъыпкъэм къызэрэримыIонэу шыблэкъохьэблэ ефэндыри, Ещыку Едыджи, гухэкI жэбзэшIукIэ иныбджэгъужъ къелъэIущтыгъэ.

— БжьыныфIым теIункI, Базрыкъу! Бжьыныфым!..Джары сэ къыосIонэу сшIэрэр, — пчыхьэрэ унэм къихьэ къэс Умарэ пэрыкъ цIыкIуми игъэсэпэтхыдэ гъэнэфагъэгъэ (а лъэхъаным Едыджрэ Умарырэ псаугъэх). — Ыт Iори шымэ яу! Бжьыныфым узыгъуибл егъэгъу аIо!

СэIоба, зызыушъэфыгъэу пIэм хэлъ тэтэжъыр икIэрыкIэу IущхыпцIыкIыщтыгъэ, къыраIогъэ пстэури щигъэзыеу къыпшIуигъэшIыщтыгъэ:

— Ихьау шъыу, Умар, пшIэрэп о. Уз къызэрыкIоп сэ сиуз, лIэкъо уз нахьджэ. Аукъодые кIэхъо-шъуахъоп. ОшIэба ори джынэ нэджэсым хэкIыгъэхэр... Бирамкъохэр егъашIэми шэнычъагъэх, — сымаджэм ушъхьагъу къегъоты. Къеузырэр ежь нэфэшъхьаф ымышIэу шIошIыщтыгъэ тэтэжъ Базрыкъо.

Мызэгъогум Умари:

— Ары, ары, — ыIуи, нэшIошI шIыкIэу IущхыпцIыкIызэ, къычIиупхъуачIыкIыгъ, — шыблэкъохьаблэхэми ар заIорэр бэшIагъэба! Бирамкъохэр шэнычъэх. ЛIэкъо узэу яIэр сэри дэгъоу сэшIэ...

— Тхьэм къыуипэсымэ...

Ау щытми, Умарэ иIуагъэ фытегъэкощыкIырэп:

— Ащджи къыбдесэгъаштэ, Базрыкъу! ИтIуани... бжьыныфми узыгъуибл егъэкIоды...

Бирамкъомэ адэжь къызихьакIэ, Ещыку Едыдж сымаджэм ипIэ лъапэ тIысынти, мытхъытхъэу, пчыхьэ реным щысыщтыгъэ. Джаущтэу мыхьыеу шIукIае тыригъэшIэни, Iэзэгъу уцэу Умарэ зигугъу къышIырэм тэрэзкIэ дыригъаштэщтыгъэ:

— Тобэ, сшIэрэп, Умар, ПегъымбарыIми ыIуагъ: иIэзэгъуи имыгъусэу Алахьэм уз къыригъэхыгъэп. Арышъ, узэIэзэжьын фае. Бжьыныфым ишIуагъэ сэри къысэкIыгъ. ЦIэрамыIом, — адыгэмэ зэряхабзэу, узэу иIэм ыцIэ ефэндым къыриIуагъэп, — къыспыуцIэрэенэу ышъхьэ къызэрехьэу НэкIуцукъомэ япхъу анэмылэу къысльетэ. КъысихьылIэтыри хьазырыпс.

— Ар хъуна шъыу! О уиIуагъэу, уз пстэуми Iэзэгъу яIэ шъыпкъ!

— Ихьау, Прын, сэрэп ар зыIуагъэр...

— Ары шъыу, сышэхъугъ! КIо къэсIонэу сызыфэягъэр Куконао зэрэнэжгъурыр ары, — иIыкъ сымаджэ IуплъыхьэзэIэ, нэнэжъ Прыни гумэхэжъэу щыс. — Мо щылъыр есIорэм къедэIутыгъэмэ, мощ нэмысынызджи хъутыгъэ...

Сымаджэр тесыеу хэщэIукIызэ:

— Занэкъомэ япхъу, шъыд пае моцтэу сыгу хэбгъэкIырэ джы? Уз дэим фэд, лIэкъо узми епхьылIэн мы дунэешком тетэп тятэжъ зэриIотыгъэр дэгъоу сэ къэсэшIэжьы, — лIыжъ сымаджэм ерагъэу къыхеIукIыгъ.

— А сэшIэ гущ...

Псэлъэ кIыхьэм кIэух къыфишIызэ:

— Ары, Базрыкъу, сыуигъус, уз дэй дэд тикIалэмэ къапытхыгъэр... — Псэлъэ кIыхьэм кIэух къыфишIыжьызэ, къыIуи, Ещыку ефэндыжъым щысмэ агу ригъэткIукIыгъ.

ЛIэкъо узэу сымаджэм зигугъу къышIыгъэр мары зыфэдагъэр: Бирамкъомэ яунэгъо кIоцI къихъухьэрэ сабыймэ шэн хэфэ шэн хьылъэр яныдэлъфыгъ. Джы мы тэтэжъ Базрыкъо фэдэхэу, зэкI пIоми хъунэу, гу пхъэшэ егъэлыегъэ дэдэхэу яинкIи, яцIыкIукIи къэтэджыщтыгъэх. Аукъодыеу, къызэрыкIо-елъэкIонкIэ ащ ыгупчэ иуцорэ зыпари къахэкIыщтыгъэп. Ежь тэтэжъэу Базрыкъо лIыгъэм зыригъэхьыныр, ынапэ зэрэкъэбзэныр инэрыгъ зэпытзэ, къыгъэшIагъэм щыIагъ. ЦIыфхэмкIэ шIогъэ къэкIуапIэу шэнычъэ хэфэ чынасыугъ! ФэшъуашэУ мызекIуагъэхэмэ, илъфыгъэми афигъэгъун щыIагъэп, чатэм фэдэу егъэшыкъылIагъэу пиупкIэу афэпхъэшагъ сыдигъокIи. «КIалэмэ якъэщэгъу хъужьыгъэу, тэрэзэп, зыджи узафэп атэкъэпщ пIонэу моцтэу узэрашъхьэщылъадэрэр», — гукъао щыхьущтыгъэ нэнэжъ Прынэ. Ау зыпарэкIи адрэми, лIыжъыми, ыгу къэмахэщтыгъэп: «Адэ шъыдэу сшIын, Занэкъомэ япхъу, «бзэджэ дэлэжьэрэ ежьэ хэсрэ зэфэдэ» аIо, сиджагъохэпышъ ары».

Илъэсэу тешIэрэ пэпчъ а шэныр ГъукIэмкъо Базрыкъо ыпкъынэ-лынэмэ нахьи нахь ахэужъынхьажьыщтыгъэ, цIыфым узыр къызыIукIэкIэ жъалымэу къызэрэхэчэрагъоу. Къинлъэгъу пстэури моущтэу джы ащ къыфэзыгъэетэжьыгъэр кIэлэ нахьыкIэр, Мыхьамодэу къэмыкIожьырэр, арыгъэ. Ары, ищыIи, ишэни зэкъотхэу, кIапсэр зэрамыгъэщэу лIыжъыр пкъыеу зэтезыIонтIагъэр. А пстэури зыщызэрэугъоигъэ уз къатинэжъыр арыгъэ къышIохиубытэпагъэу джы мырэущтэуи пIэм хэзыгъэолъхьагъэр!..

— Хьун, хьун, Базрыкъо цIыкIор, къыуаIо горэ пшъхьэ къибгъахьэми зи фэIуагъэп, гукIодыгъо дэдэ щыIэп, — Умарэ сымаджэм етIани къешъэбэкIы, джы мырэущтэу ыбзэгу IэшIупсыр къыпэзы. — Ау щытми, хьашкым, фэIуагъэ щыIэп, бжьыныфыр Прынэ пхъэтэпэмыхь шIомышI. Ым... Тэрэзба, Едыдж, есIорэр?

Къоджэ амбулаторием къикIырэми пIэм хэутэгогъэ лIыжъ сымаджэм рипэсыщтыр ащыщэу ышIэрэп. Халат фыжь гъэплIэгъэ-цыкъырыкъэхым кIоцIытэу пIэкIор лъапсэм дэжь бэрэ щэулъэбабэ. Ищыпэ къакIоп. ЛIыжъым ыгу едэIукъедэIужьэу зырегъэшIы. Iэзэгъу къызыфимыгъотыкIэ, джыбэмэ IитIур арысагъэу шъхьарэтшъхьарэты. «ЗипIэужыгъо узыр къызгурыIон слъэкIырэп», — ыIозэ, екIыжьы. Ау, тхьэм пае, къызэрихьагъэм елъытыгъэмэ, иКIыжьы хъумэ, фельдшер лIы къопцIэ кIыхьэм ынахэ нахь зэшIэгъуае-зэхэгъэхьэгъаеу къызэхеушъуапщэ.

Аущтэу унэм къихьэрэмэ бжьыныф гугъур апэм къызыIэкIагъахьэм нэнэжъ Прыни ыгу ыбгъэгу къыдэхьажьыгъэу гуIэжьыщтыгъэ. Шъхьас ымышIэу хэтэрыкI Iэзэгъур Iанэм тиз къыфишIэу. Ау ишIуагъэ къекIыщтыгъэп, ежь, узым, зэрэшIоигъоу лIыжъым «лъэбгъоу» къыридзырэм нахьи нахь къыхигъахъощтыгъэ.

2

Ежь Бирамкъомэ я Базрыкъо джырэ нэс зыдишIэжьыщтыгъэп шъхьаем, мырэу гъэры къэзышIыпэгъэ узым ар апэу къызщыхигъэщыгъагъэр джа гъэтхэпэ пасэу, отIы-псытIышхоу, шъэо нахьыкIэм, Мыхьамодэ, пае Краснодар, Щербиным дэжь, лъэIуакIо зыкIогъагъэм къыщегъэжьагъ. ПIопэщтмэ, егъашIэм ащ фэдэ къыхэмыкIыгъэу, гур къыпIытIэу, лъэш дэдэу а кIогъум къыфыригъэшIэгъагъ. АужыпкъэМ иблэгъэ къэзэкъэу хьапс ашIыгъэм ишъхьэгъусэ Дарья Осиповнам, ежь ащ фэдиз мэхьанэ римытэу, гущыIэ гуаоу къыфидзыгъагъэхэр емынэутынышхоуи къытефэгъагъ. Ащ нахьи пцэшIощэ гъощагъэ горэм Iуригъэхыгъагъэмэ нахьышIугъ, ары, ащ ыпэ къыштэщтыгъэ!

Маза, мэзитIуа нэужым тешIэжьыгъагъэр, ащыгъум моущтэу гъунэм нэсыгъэу пIэ фашIыгъагъэп, кIымафэ гъэстынылхъэ зыщагъэу къэлэ бэдзэрым къикIыжьыгъагъэмэ къэбар гомыIоу къыфахьыгъагъэр, «щыным ыкIыIу корэшъу» зэраIоу, ащ нахьи нахь тхьамыкIэгъожьыгъ. «Ти Пашкэ блэгъэжь щыIэжьэп», — ытхьабылыпчэ къыпаутыгъагъ. Аджалэу фэхъугъэу къызыфаIуагъэр арыгъэ ышIошъ ыгъэхъун ымылъэкIыгъагъэр. Джы къызнэсыгъэми ары. Таущтэу ыгъэхъун: зыкъигъэбылъ къыкIэIэжьыгъэу къэрэгъулэр къыкIэлъыуагъ, Щербиныр къыхигъэфагъэу арыгъэ къызэрэзэхалъхьэщтыгъэр!

— Ар пцIы гъушъ! — губжыкIаеу къэбарыр къэзыхьыгъэмэ ГъукIэмкъо Базрыкъо афилъэдэкъыкIыщтыгъэ. — Ащ фэдэ мышъо-мылкIэ Пашкэ хэбгъэукъон плъэкIыщтыгъэп!

— Тэри Пашкэжъыр зыфэдагъэр дэгъоу тэшIэ, умыщт, ащ игонахь тэ зыми тигъэштэн ылъэкIыщтэп, Базрыкъу. — КъэлакIохэри къыпэуцужьыщтыгъэхэп, зырагъанэщтыгъэп, сыдми зыпагъэзыкIыщтыгъ. — Тэ шъыд, къытфаIотагъэр ары ныIэп къыпфэтIотэжьырэр...

— Ихьау шъыу, шъо пцIы къэшъоусы сIорэп сэри. Къышъозыгуагъэмэ, джынэ нэджэсым хэкIыгъэмэ, шъыпкъэр ашIэрэп сэIошъ нахь. Лажьэ имыIэу лIы шIагъор Iурагъэхыгъ... АгъэкIодыгъ.

НэмыкI горэми хэшIыкI фыриIэ фэдэу лъэшэу ыгу къеуагъ:

— Ащ фэдэ хьилагъэхэр ашIэу бэрэ къыхэкIы, Базрыкъу...

— Арыба сэри зыкIасIорэр! Ащ фэдэкIэ бгъэшэхъун цIыфыгъэп ар, емынэри тэлаури къызэпичыгъ! Делэгъэ зекIуакIэхэри пфишIэщтыгъэп Пашкэ. ШъыдигъоДжи зэфагъэр зэхэфыпIэ-IэубытыпIэ ышIыщтыгъэ нахь. Хьау шъыу, джынэ нэджэсым ... бгъэшэхъуни ащтэу къыкIэзытхъужьытымэ ащыщыгъэп.

А къэлэ кIогъум тэтэжъ Базрыкъо жьыныгъэм хэпшыкIэу къыхигъэIэгъагъ:

— АI-анасын, зы однобоец шIагъо ай тэ чIэтынагъэшъ! НыбджэгъорчIэунэнэр — боу чIэнэгъэшку, Джабыр, — пчыхьэ горэм Хьаджэмыекъо лIыжъыр унэм къихьагъэу къыригъэжьагъ Базрыкъо. — Ау ныбджэгъу къызэрыкIоп тэ чIэтынагъэр. Щербинэ Пашкэ тапэ итыжьытэп джы! Шыудзэри ыуж ишIагъэу, ичатэ зэпэлыдыжьэу ыгъэкIэрэуарэзэ, лъагэу къыIэтыжьытэп. Пэщэжъ бэлахьыжъым ымакъэ изэу унашъуи къытитыжьытэп: «КАВАЛЕРИЯ, ЗА МНО-ОЙ В АТАКУ! КАВАЛЕРИЯ, ЗА МНО-ОЙ...»

Зычэщ лIыжъым къыщышIыгъэр гъэшIэгъоны. ПкIыхьапIэм хэтэу «КАВАЛЕРИЯ...» унэшъоуI куохьаушхор унэм къыригъэтэджэгъагъ. Нэнэжъ Прынэ къызыщылъэти, ыгъэIэсэжьыгъ ерэгъэ тIэкIукIэ...

— Ары, Базрыкъу, узыфит щыIэп, аджалым ныбжьи зэхэдз ышIыгъэп...

Пчыхьэ реным революцие-граждан зэо лъэхъанхэм яхъугъэ-шIагъэхэр афэмыухxэзэ, чылэ атакэмэ янэфшъэгъо джэрпэджэжь кIыхьэхэр къызэлъыхадзагъэх.

ЕтIанэ гугъумрэ узымрэ зэрадзэжьызэ, чэщым ГъукIэмкъо Базрыкъо нахьи нахь пкIэнтIэшхокIэ егъэзыгъаеу чъыем зыкъыхидзымэ, къыхэущыкIэу къыригъэжьэщт, зэ шъхьаекIэ ехь-ежьырэуи еуцолIэщт: «Щербинэ Пашкэ иIоф дэгъу хъугъэба, зэозапсэ хъуи зигъэпсэфыжьыгъ», ехъуапсэу къыригъэжьэщт, IушкIашкIэзэ, ежь ышъхьэ рыгущыIэжьыщт. «Ыхьы-щыхьы езгъаIозэ моущтэу сэ пIэм сыхэлъыт. Шъыд иIэужьыгъо унашъо къатыгъэджи, — хьаолые, «у р я — а!..» езгъаIоу зыспхъотэни, сильыжьынэу, джы зэрэплъэгъоу, гъэрет сэ згъотыжьытэп.

(Джыри къыкIэлъыкIощт).

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

НыбжьыкIэхэм ясурэтхэм узыIэпащэ

КъокIыпIэм щыпсэурэ лъэпкъхэм искусствэхэмкIэ я Къэралыгъо музееу Мыекъуапэ дэтым къэгъэлъэгъон гъэшIэгъонхэр щызэхащэх. СурэтышI ныбжьыкIэхэм ятворчеств фэгъэхьыгъэм уегъэгъуазэ, щыIэныгъэм ихъугъэ-шIагъэхэм уахещэ.

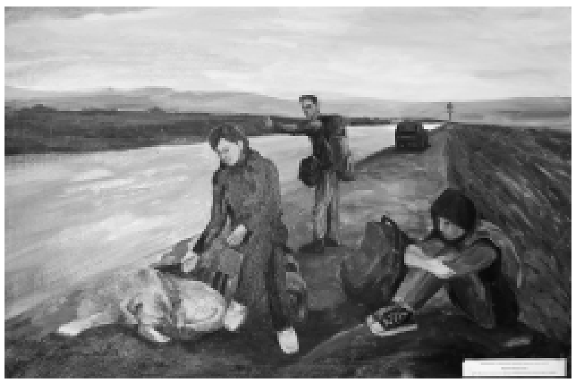

Музеим идиректор игуадзэу Пэнэшъу Руслъан зэхахьэм къызэрэщиIуагъэу, сурэт пэпчъ гупшысэ хэхыгъэ хэлъ. Зэнэкъокъоу зэхащагъэм Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкIэ и Институт, республикэм искусствэхэмкIэ иколледжэу У. Тхьабысимэм ыцIэкIэ щытым, художественнэ ыкIи гурыт еджапIэхэм яеджакIохэр хэлэжьагъэх.

Адыгеим исурэтышIхэм я Союз итхьаматэу Хъуажъ Рэмэзанэ ныбжьыкIэхэм къафэгушIуагъ, ягухэлъхэр къадэхъунхэу афиIуагъ.

Графикэм, живописым, искусствэр къагъэлъэгъонымкIэ Iэпылэгъу ашIырэ пкъыгъохэр, нэмыкIхэри сурэтышIхэм агъэфедагъэх, яIэпэIэсэныгъэ къызэIуахынымкIэ амалхэм алъыхъугъэх.

Мыекъуапэ иадминистрацие ныбжьыкIэ IофыгъохэмкIэ икъутамэ ипащэу Ирина Сергеевам изэфэхьысыжьхэм къащыхигъэщыгъэм уасэу ратыгъэм уегъэгушIо. Илъэс къэс зэнэкъокъур зэхащэ, сэнаущыгъэ зыхэлъ ныбжьыкIэхэм янэплъэгъу итхэу искусствэм зегъэушъомбгъугъэным пылъых. НыбжьыкIэхэм ятворческэ амалхэр нахьышIоу агъэфедэнхэм фэшI сурэтышI цIэрыIохэм акIырэплъых.

Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим идэхагъэ сурэтышI ныбжьыкIэхэм къыраIотыкIы. Шъо зэфэшъхьафхэр яIофшIагъэ къыщагъэлъэгъоным фэшI мэзхэр, шъофхэр, псыхъохэр, къушъхьэхэр, нэмыкIхэри сурэт ашIых. ЦIыфым иобраз къызэIуахыным пае зэIукIэгъухэм гукIэ зафагъазэ.

Борсэ Тимур исурэт уеплъызэ, ныбжьыкIэгъур, цIыф зэфыщытыкIэхэр, псыхъом итеплъэ, фэшъхьафхэри нэгум къыкIэуцох.

Пшъашъэр сыда зыгъэдахэрэр? Щыгъыныр ара, изекIокIэшIыкIа? УпчIэхэр лъыбгъэкIуатэхэзэ, Елизавета Денисовам иIофшIагъэ уеплъы. Пшъашъэм джэнэ дахэр щыгъ, бзыоу быбырэм зыфищэигъ, ошъогу къаргъом тыгъэу къыщышIэтырэм егъэгушхо...

— НыбжьыкIэхэм яIофшIагъэмэ тигуапэу тяплъы, — къаIуатэ лъэпкъ культурэм, искусствэм ащызэлъашIэхэу СтIашъу Юрэ, Шъхьаплъэкъо Къэсэй, Гъогунэкъо Мухьарбый, Пэрэныкъо Чатибэ, Мамый Руслъан. — ЗэхэщакIохэм уащытхъуныр яфэшъуаш. НыбжьыкIэу зэнэкъокъум хэлэжьагъэмэ адыгэу ахэтыр зэрэмакIэм тегъэгумэкIы.

Искусствэм лъэпкъхэр зэфещэх. Сурэтым къыщыпIотэн плъэкIыщтыр макIэп. ЗэхэщакIохэм зэраIуатэрэмкIэ, IофшIэгъэ анахь дэгъухэр къыхагъэщыхи, шIухьафтынхэр зэратыщтхэр къызэрэхагъэхэм зыкъегъэшъыпкъэжьы. ХагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къыдэзымыхыгъэхэм агу агъэкIодырэп, зичэзыу зэнэкъокъум зыфагъэхьазырын ямурад.

Щылэ мазэм и 15-м Къэбэртэе-Бэлъкъарым исурэтышIэу Мэзлэу Руслъанэ итворчествэ фэгъэхьыгъэ къэгъэлъэгъоныр музеим сыхьатыр 15-м къыщызэIуахыщт. Искусствэм пыщагъэхэр зэхэщакIохэм рагъэблагъэх.

Сурэтхэр музеим къыщытетхыгъэх.

ЦIЫФЫМРЭ ГЪАШIЭМРЭ

ТыпфэгушIо, Хъан!

Мамхыгъэ щыпсэурэ Къуижъ Хъанэ илъэс 90-рэ зэрэхъугъэр мы мафэхэм хигъэунэфыкIыгъ. Гъунэгъухэр, Iахьыл-благъэхэр ащ къыфэгушIуагъэх.

Бэрсэйхэм япхъоу Хъанэ ХьакIэмзые къыщыхъугъ, Мамхыгъэ щыныс. Ишъхьэгъусэу Хьазэрталэрэ ежьырэ шъэуи 5 зэдапIугъ, мэшэлахь.

— Тхьаегъэпсэух симэфэкI мафэ къыздэзыгощыгъэхэр, — къыIуагъ Къуижъ Хъанэ. — СызэплъэкIыжьмэ, цIыфхэм шIоу сфаIуагъэм сегъэгушхо.ТхакIоу Пэнэшъу Хьазрэт усэу сфызэхилъхьагъэм къыщезгъэжьэнышъ, сикIалэхэм дахэ къязыIуагъэхэр, гъунэгъухэм ягуфэбэныгъэ гъэзетеджэхэм язгъашIэхэ сшIоигъу.

ТилъапIэу, Хъан! Гъогу къинэу къэпкIугъэм, цIыфхэм шIоу пфаIорэм тащыгъуаз. Уинасып зыдэплъэгъужьэу упсэузэ, уигъашIэ лъыбгъэкIотэнэу Тхьэм тыпфелъэIу.

БАСКЕТБОЛ. СУПЕРЛИГЭМ ия 3-рэ КУП

ЩысэшIум уегъэгушхо

«Эльбрус» Щэрджэскъал — «Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — 65:77.
Щылэ мазэм и 12-м Щэрджэскъалэ щызэдешIагъэх.

ТелефонкIэ къатыгъ. — ТиешIакIохэу Николай Ереминыр, Артем Гапошиныр, Константин Путимцевыр зэIукIэгъум хэлэжьагъэхэп, Курскэ щыкIогъэ зэнэкъокъум шапхъэхэр зэрэщаукъуагъэхэм фэшI ахэр судьяхэм агъэпщынагъэх. ГулЭн Iофым тыхэтэу «Динамо-МГТУ-м» зэхъокIныгъэхэр фэтшIыгъэх. Щэрджэскъалэ щешIэгъэ тиспортсменхэм сафэраз, гуетыныгъэ ин къызыхагъэфагъ. Илья Хмарэ лъэшэу къахэщыгъ, очко 33-рэ къытфихьыгъ. Хъурджанэм Iэгуаор бэрэ зэрэридзагъэм дакIоу, зэхэщэкIо дэгъоуи зыкъигъэлъэгъуагъ, — къытиIуагъ тренер шъхьаIэу Андрей Синельниковым.

«Динамо-МГТУ-р» тыгъуасэ ятIонэрэу «Эльбрусым» дешIагъ. ЗэIукIэгъур Щэрджэскъалэ щыкIуагъ. 2015 — 2016-рэ илъэс ешIэгъум тикомандэ зэIукIэгъу 17-м щыщэу 16-р къыхьыгъ, апэрэ чIыпIэм щыI. Щэрджэскъалэ ыуж Краснодар краим ипсэупIэу Динскоим, къалэу Киров тикомандэ ащешIэщт. Мэзаем и 11-м «Динамо-МГТУ-м» изэIукIэгъу Мыекъуапэ щыкIощт.

Сурэтым итыр: **«Динамо-МГТУ-м» иешIакIоу Илья Хмара.**

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбый.

ЗэхэзыщагъэрыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакцием и зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр 4532
Индексхэр 52161 52162
Зак. 6

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьаIэр **Дэрбэ Тимур**

Редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр **МэщлIэкъо Саид**

Редактор шъхьаIэм игуадзэр — пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр **Хъурмэ Хъусен**